

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2002 M. VASARIO 13 D. NUTARIMO NR. 226 „DĖL KLAIPĖDOS VALSTYBINIO JŪRŲ UOSTO RINKLIAVŲ RŪŠIŲ, DYDŽIŲ IR TAIKYMO PRINCIPŲ PATVIRTINIMO“ 1, 2 PUNKTŲ, LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2002 M. VASARIO 13 D. NUTARIMO NR. 226 „DĖL KLAIPĖDOS VALSTYBINIO JŪRŲ UOSTO RINKLIAVŲ RŪŠIŲ, JŲ MAKSIMALIŲ DYDŽIŲ IR TAIKYMO PRINCIPŲ PATVIRTINIMO“ (2003 M. GEGUŽĖS 27 D. REDAKCIJA) 1 PUNKTO ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI

2010 m. vasario 12 d.

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Armano Abramavičiaus, Tomos Birmontienės, Prano Kuconio, Kęstučio Lapinsko, Zenono Namavičiaus, Ramutės Ruškytės, Egidijaus Šileikio, Algirdo Taminsko, Romualdo Kęstučio Urbaičio,

sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei,

dalyvaujant suinteresuoto asmens – Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovams Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos Teisės skyriaus vedėjai Janinai Žukauskienei, Susisiekimo ministerijos Valstybės turto ir viešųjų pirkimų skyriaus vedėjui Sauliui Kerzai ir Susisiekimo ministerijos Vandens ir geležinkelių transporto departamento direktoriui Juozui Daruliui,

remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1 straipsniu, viešame Teismo posėdyje 2010 m. vasario 10 d. išnagrinėjo konstitucinės justicijos bylą Nr. 05/08 pagal pareiškėjo – Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo prašymą ištirti, ar Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. vasario 13 d. nutarimo Nr. 226 „Dėl Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavų rūšių, dydžių ir taikymo principų

patvirtinimo“ 1 punktas ir juo patvirtinti Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavų rūšys ir dydžiai, šio Vyriausybės nutarimo 2 punktas ir juo patvirtinti Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavų taikymo principai, taip pat Vyriausybės 2002 m. vasario 13 d. nutarimo Nr. 226 „Dėl Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavų rūšių, jų maksimalių dydžių ir taikymo principų patvirtinimo“ (2003 m. gegužės 27 d. redakcija) 1 punktas ir juo patvirtinti Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavų rūšys ir jų maksimalūs dydžiai neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 67 straipsnio 15 punktui, 127 straipsnio 3 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Konstitucinis Teismas

nustatė:

I

Pareiškėjas – Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nagrinėjo administracinę bylą. Teismas nutartimi bylos nagrinėjimą sustabdė ir kreipėsi į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti, ar Vyriausybės 2002 m. vasario 13 d. nutarimo Nr. 226 „Dėl Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavų rūšių, dydžių ir taikymo principų patvirtinimo“ (toliau – ir Vyriausybės 2002 m. vasario 13 d. nutarimas Nr. 226) 1, 2 punktai, šio Vyriausybės nutarimo (2003 m. gegužės 27 d. redakcija) 1 punktas neprieštarauja Konstitucijos 67 straipsnio 15 punktui, 127 straipsnio 3 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

II

Pareiškėjo – Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo prašymas grindžiamas šiais argumentais.

Ginčijamu Vyriausybės nutarimu nustatyti Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavos (toliau – ir uosto rinkliava), kuri, pasak pareiškėjo, pagal savo esmę ir pobūdį laikytina privalomu mokėjimu, rūšys bei esminiai elementai: dydžiai (maksimalūs dydžiai), taikymo principai. Pareiškėjas, remdamasis oficialiąja konstitucine doktrina, teigia, kad uosto rinkliavos rūšys ir minėti elementai turėtų būti nustatyti ne Vyriausybės nutarimu, o Seimo priimtu įstatymu.

Tai, kad uosto rinkliavą renka Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija (toliau – ir Uosto direkcija), kad ši rinkliava neįskaitoma į valstybės biudžetą ir yra renkama už naudojimąsi uostu, abejonių dėl ginčijamo teisinio reguliavimo atitikties Konstitucijai nepašalina. Pareiškėjo nuomone, uosto rinkliava yra viešosios teisės normų reguliuojama privaloma įmoka, kurios funkcijos iš esmės nesiskiria nuo tradicinių mokesčių funkcijų – gauti pajamų, reikalingų valstybės funkcijoms vykdyti, ir reguliuoti ekonominius procesus, o Konstitucijos 67 straipsnio 15 punkte, 127 straipsnio 3 dalyje nurodyti privalomi mokėjimai ir rinkliavos gali būti nustatomi už tam tikras paslaugas ar valstybės turto naudojimą ir nebūtinai turi būti mokami į valstybės biudžetą.

Pareiškėjo nuomone, net jei uosto rinkliava neatitiktų rinkliavos, nurodytos Konstitucijos

127 straipsnio 3 dalyje, ar privalomų mokėjimų, nurodytų Konstitucijos 67 straipsnio 15 punkte, sampratos, iš konstitucinio teisinės valstybės principo kyla reikalavimas šios rinkliavos, kaip turtinio įpareigojimo asmenims, rūšis ir esminius elementus, *inter alia* jos dydžius (maksimalius dydžius), taikymo principus, nustatyti įstatymu.

III

Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui buvo gauti suinteresuoto asmens – Vyriausybės atstovų Susisiekimo ministerijos Teisės departamento direktorės J. Žukauskienės, šio departamento Juridinio skyriaus vedėjo S. Kerzos ir Susisiekimo ministerijos Vandens transporto departamento direktoriaus J. Darulio rašytiniai paaiškinimai, kuriuose teigiama, kad Vyriausybės 2002 m. vasario 13 d. nutarimo Nr. 226 1, 2 punktai, šio Vyriausybės nutarimo (2003 m. gegužės 27 d. redakcija) 1 punktas neprieštarauja Konstitucijai.

Suinteresuoto asmens atstovų teigimu, uosto rinkliava nėra valstybinis mokestis. Ši rinkliava nepatenka į Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo reguliavimo sritį ir pagal objektą ar paslaugas teikiantį subjektą nėra valstybinė rinkliava. Vyriausybės atstovai teigia, kad uosto rinkliava – laivo valdytojo mokamas atlygis valstybės įmonei Uosto direkcijai už tiesiogiai ir netiesiogiai suteikiamas paslaugas, kurias laivo valdytojas gauna naudodamasis uostu, jo infrastruktūra. Pagal Lietuvos Respublikos transporto veiklos pagrindų įstatymą šios lėšos naudojamos tik uosto infrastruktūros funkcionavimui užtikrinti.

Ginčijamas Vyriausybės nutarimas priimtas įgyvendinant Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymo nuostatas, pagal kurias valstybės įmonė gali nustatyti *inter alia* savo teikiamų paslaugų kainas ir tarifus, išskyrus atvejus, kai juos įstatymų nustatyta tvarka nustato Vyriausybė, savivaldybės taryba ar kita įstatymų nustatyta institucija, ir Klaipėdos valstybinio jūrų uosto įstatymo 34 straipsnio 2 dalį, pagal kurią uosto rinkliavų rūšis, jų maksimalius dydžius, rinkliavų taikymo principus nustato Vyriausybė.

Vyriausybė, ginčijamu nutarimu patvirtindama Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavų rūšis ir jų dydžius (maksimalius dydžius), nepraplėtė Transporto veiklos pagrindų įstatyme ir Klaipėdos valstybinio jūrų uosto įstatyme įtvirtinto rinkliavos (uosto rinkliavos) objekto.

Vyriausybės atstovai teigia, kad Klaipėdos valstybinis jūrų uostas privalo būti dinamiškas ir sugebėti greitai prisitaikyti prie besikeičiančių ekonominių sąlygų. Uosto rinkliavų rūšis, dydžius ir taikymo tvarką nustatant įstatymu Klaipėdos valstybinis jūrų uostas dėl ilgų įstatymų priėmimo procedūrų negalėtų tinkamai konkuruoti su kitais uostais.

IV

Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui buvo gauti tuometinės Lietuvos Respublikos teisingumo viceministrės Eglės Radušytės, tuometinio Lietuvos Respublikos finansų viceministro

Valentino Miltienio, Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Konstitucinės ir administracinės teisės katedros docento Broniaus Sudavičiaus rašytiniai paaiškinimai.

V

Konstitucinio Teismo posėdyje suinteresuoto asmens – Vyriausybės atstovai J. Žukauskienė, S. Kerza ir J. Darulis iš esmės pakartojo rašytiniuose paaiškinimuose išdėstytus argumentus, atsakė į Konstitucinio Teismo teisėjų klausimus ir pateikė papildomus paaiškinimus.

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:

1. Vyriausybė 2002 m. vasario 13 d. priėmė nutarimą Nr. 226 „Dėl Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavų rūšių, dydžių ir taikymo principų patvirtinimo“, kuriame *inter alia* buvo nustatyta:

„Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Klaipėdos valstybinio jūrų uosto įstatymo (Žin., 1996, Nr. 53-1245; 2000, Nr. 75-2265) 34 straipsniu, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

1. Patvirtinti Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavų rūšis ir dydžius (pridedama).
2. Patvirtinti Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavų taikymo principus (pridedama).

<...>

4. Šis nutarimas įsigalioja nuo 2002 m. liepos 1 dienos.“

1.1. Vyriausybės 2002 m. vasario 13 d. nutarimo Nr. 226 priede „Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavų rūšys ir dydžiai“ buvo nustatyta:

„KLAIPĖDOS VALSTYBINIO JŪRŲ UOSTO RINKLIAVŲ RŪŠYS IR DYDŽIAI

Rinkliavos pavadinimas	Rinkliavos dydis
I. Laivo rinkliava	
1. Už įplaukimą į uostą:	
1.1. trampo; linijinio krovinio laivo*	2 litai už BT vieneta
1.2. linijinio geležinkelio kelto ir linijinio ro-ro keleivinio laivo*	0,3 lito už BT vieneta
1.3. linijinio ro-ro krovinio laivo ir linijinio laivo, vežančio tik konteinerius*	1,35 lito už BT vieneta
1.4. trampo, kurio BT mažesnė kaip 1000 vienetų, ir žvejybos laivo, turinčio žvejybinio laivo klasifikacijos liudijimą	0,5 lito už BT vieneta
1.5. vidaus vandens laivo; nesavaeigio plaukiojančio statinio	0,8 lito už kub. metrą
1.6. keleivinio (ne ro-ro) laivo	0,8 lito už BT vieneta
II. Navigacinė rinkliava	
2. Už įplaukimą į uostą:	
2.1. trampo; linijinio krovinio laivo*	0,4 lito už BT vieneta
2.2. linijinio ro-ro krovinio laivo*; linijinio laivo, vežančio tik konteinerius*; keleivinio (ne ro-ro) laivo	0,2 lito už BT vieneta
2.3. ro-ro keleivinio laivo; geležinkelio kelto	0,1 lito už BT vieneta
2.4. vidaus vandens laivo	0,2 lito už kub. metrą

Rinkliavos pavadinimas	Rinkliavos dydis
III. Krantinės rinkliava	
3. Už stovėjimą prie krantinės vykdant krovos operacijas:	
3.1. krovinio laivo	0,4 lito už BT vieneta
3.2. ro-ro laivo; laivo, vežančio tik konteinerius	0,25 lito už BT vieneta
4. Už stovėjimą prie krantinės (gavus valstybės įmonės Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos leidimą) nevykdant krovos operacijų:	
4.1. krovinio laivo	0,05 lito už BT vieneta (už parą)
4.2. ro-ro laivo; laivo, vežančio tik konteinerius	0,04 lito už BT vieneta (už parą)
4.3. vidaus vandenu laivo	0,02 lito už kub. metra (už parą)
IV. Tonažo rinkliava	
5. Už įplaukimą į uostą krovos operacijoms, išskyrus ro-ro laivus ir laivus, vežančius tik konteinerius:	
5.1. krovinio laivo	5,6 lito už BT vieneta
5.2. tanklaivio, vežančio naftą ir naftos produktus	6 litai už BT vieneta
6. Už pakrautą į ro-ro laivą/iškrautą iš ro-ro laivo transporto priemonę:	
6.1. autobusą (daugiau kaip 12 sėdimų vietų, įskaitant vairuotojo vietą)	20 litų už vieneta
6.2. treilerį; autotreilerį; geležinkelio vagoną; sunkvežimį; vilkiką; roltreilerį ir konteinerį ant važiuoklės ro-ro operacijose:	
su kroviniu	20 litų už vieneta
be krovinio	7 litai už vieneta
6.3. lengvąjį automobilį; autobusą (ne daugiau kaip 12 sėdimų vietų, įskaitant vairuotojo vietą)	12 litų už vieneta
7. Už konteinerį, pakrautą kranu į ro-ro laivą ir laivą, vežantį tik konteinerius/iškrautą kranu iš ro-ro laivo ir laivo, vežančio tik konteinerius:	
su kroviniu	20 litų už TEU
be krovinio	7 litai už TEU
V. Sanitarinė rinkliava	
8. Už laivo stovėjimą uoste:	
iki 10 parų įskaitytinai	0,25 lito už BT vieneta
nuo 11 paros už kiekvieną parą	0,025 lito už BT vieneta
VI. Keleivio rinkliava	
9. Už kiekvieną laivu atvykstantį į uostą/išvykstantį iš uosto keleivį	4 litai už keleivį

* Laivybos linijos turi būti įregistruotos susisiekimo ministro nustatyta tvarka.“

1.2. Vyriausybės 2002 m. vasario 13 d. nutarimo Nr. 226 priede „Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavų taikymo principai“ buvo nustatyta:

„KLAIPĖDOS VALSTYBINIO JŪRŲ UOSTO RINKLIAVŲ TAIKYMO PRINCIPAI

1. Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavas (toliau vadinama – uosto rinkliavos) renka valstybės įmonė Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija.

2. Klaipėdos valstybiniame jūrų uoste iš užsienio šalių laivų renkamos tokio pat dydžio rinkliavos kaip ir iš Lietuvos Respublikoje įregistruotų laivų.

3. Užsienio karo ir kiti valstybiniai nekomerciniai laivai atleidžiami nuo uosto rinkliavų Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka.

4. Laivo, navigacinė, krantinė, sanitarinė rinkliavos apskaičiuojamos pagal laivo matavimo liudijime nurodytą bendrąją jo talpą (BT), apskaičiuotą vadovaujantis Tarptautine 1969 m. birželio 23 d. konvencija dėl laivų matmenų nustatymo (TONNAGE 69).

5. Tonažo rinkliava apskaičiuojama:

5.1. visiems laivams, išskyrus nurodytus 5.2 ir 5.3 punktuose, – pagal laivo BT;

5.2. ro-ro laivams – už kiekvieną transporto priemonės vienetą; už 20 pėdų konteinerio ekvivalentą (toliau vadinama – TEU), pakrautą į laivą/iškrautą iš laivo kranu;

5.3. laivams, vežantiems tik konteinerius, – už TEU, pakrautą į laivą/iškrautą iš laivo kranu.

6. Vidaus vandenų laivams uosto rinkliavos apskaičiuojamos pagal laivo tūrio modulį, taikant formulę:

$M = L \times B \times T$, kur:

M – laivo tūrio modulis (kub. metrais);

L – didžiausias laivo ilgis (metrais);

B – didžiausias laivo plotis (metrais);

T – maksimali laivo grimzlė (metrais).

7. Keleivio rinkliava skaičiuojama už kiekvieną laivu atvykstantį į uostą/išvykstantį iš uosto keleivį.

8. Uosto rinkliavos skaičiuojamos litais.“

2. Vyriausybė 2003 m. gegužės 27 d. priėmė nutarimą Nr. 651 „Dėl kai kurių Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų pakeitimo ir pripažinimo netekusiais galios“ (toliau – ir Vyriausybės 2003 m. gegužės 27 d. nutarimas Nr. 651), kurio 6 punktu pakeitė Vyriausybės 2002 m. vasario 13 d. nutarimą Nr. 226 – jo antraštėje po žodžių „rinkliavų rūšių“ buvo įrašyti žodžiai „jų maksimalių“ (6.1 punktas), jo 1 punkte po žodžių „rinkliavų rūšis ir“ buvo įrašyti žodžiai „jų maksimalius“ (6.2 punktas), juo patvirtintų Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavų rūšių ir dydžių pavadinime po žodžių „rinkliavų rūšys ir“ buvo įrašyti žodžiai „jų maksimalūs“ (6.3 punktas). Šis Vyriausybės nutarimas įsigaliojo 2003 m. gegužės 31 d.

3. Apibendrinant aptartąjį teisinį reguliavimą, įtvirtintą Vyriausybės 2002 m. vasario 13 d. nutarime Nr. 226 (2002 m. vasario 13 d., 2003 m. gegužės 27 d. redakcijos), kurio nuostatos yra

ginčijamos šioje konstitucinės justicijos byloje, pažymėtina, kad:

– šio nutarimo 1 punktu (2002 m. vasario 13 d., 2003 m. gegužės 27 d. redakcijos) buvo patvirtinti Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavų rūšys ir dydžiai (maksimalūs dydžiai). Nutarimo priede „Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavų rūšys ir dydžiai“ (2002 m. vasario 13 d. redakcija), „Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavų rūšys ir jų maksimalūs dydžiai“ (2003 m. gegužės 27 d. redakcija) buvo įtvirtintos laivo, navigacinė, krantinės, tonažo, sanitarinė ir keleivio uosto rinkliavos, mokamos už naudojimąsi uostu (*inter alia* suteikiamas paslaugas), o uosto rinkliavų dydžiai (maksimalūs dydžiai) priklausė *inter alia* nuo laivo rūšies (nustatant laivo, navigacinę, krantinės, tonažo rinkliavas), laivo stovėjimo uoste laiko (nustatant sanitarinę rinkliavą), keleivių skaičiaus (nustatant keleivio rinkliavą);

– šio nutarimo 2 punktu (2002 m. vasario 13 d. redakcija) buvo patvirtinti Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavų taikymo principai. Nutarimo priede „Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavų taikymo principai“ *inter alia* buvo nustatytos laivo, navigacinės, krantinės, tonažo, sanitarinės rinkliavų apskaičiavimo taisyklės (formulės), atitinkamai taikomos atsižvelgiant į laivo talpą, tūrio modulį ir kt.

4. Pažymėtina, kad Vyriausybė 2008 m. kovo 5 d. priėmė nutarimą Nr. 245 „Dėl Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavų rūšių, jų maksimalių dydžių ir taikymo principų patvirtinimo“, kuris įsigaliojo 2008 m. liepos 1 d. Šio Vyriausybės nutarimo 1 punktu patvirtinti Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavų rūšys ir jų maksimalūs dydžiai (1.1 punktas), Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavų taikymo principai (1.2 punktas), o 2 punktu pripažinti netekusiais galios Vyriausybės 2002 m. vasario 13 d. nutarimas Nr. 226 (2.1 punktas) ir Vyriausybės 2003 m. gegužės 27 d. nutarimas Nr. 651 (2.2 punktas). Paminėtina, kad Vyriausybės 2008 m. kovo 5 d. nutarimu Nr. 245 *inter alia* patvirtinta nauja uosto rinkliavos rūšis – uosto akvatorijos rinkliava, pakeisti (t. y. sumažinti) ir labiau diferencijuoti visų rinkliavų maksimalūs dydžiai, pakeisti uosto rinkliavų taikymo principai.

Taigi pareiškėjo prašomos ištirti Vyriausybės 2002 m. vasario 13 d. nutarimo Nr. 226 (2002 m. vasario 13 d., 2003 m. gegužės 27 d. redakcijos) nuostatos šiuo metu negalioja.

Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 4 dalį ginčijamo teisės akto panaikinimas yra pagrindas priimti sprendimą pradėtą teiseną nutraukti. Tačiau, kaip ne kartą konstatuota Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje, tais atvejais, kai į Konstitucinį Teismą kreipiasi byla nagrinėjantis teismas, kuriam kilo abejonių dėl toje byloje taikytino įstatymo ar kito teisės akto atitikties Konstitucijai (kitam aukštesnės galios teisės aktui), Konstitucinis Teismas turi pareigą išnagrinėti teismo prašymą nepaisydamas to, ar ginčijamas įstatymas arba kitas teisės aktas galioja.

5. Minėta, jog pareiškėjas Vyriausybės 2002 m. vasario 13 d. nutarimo Nr. 226 1, 2 punktų, šio Vyriausybės nutarimo (2003 m. gegužės 27 d. redakcija) 1 punkto prieštaravimą Konstitucijai

grindžia tuo, kad uosto rinkliavos rūšys ir esminiai elementai (jos dydžiai (maksimalūs dydžiai), taikymo principai) turėjo būti nustatyti ne ginčijamu Vyriausybės nutarimu, o Seimo priimtu įstatymu.

Vadinasi, pareiškėjas – Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas neginčija Vyriausybės 2002 m. vasario 13 d. nutarimo Nr. 226 1, 2 punktais patvirtintų uosto rinkliavų rūšių, dydžių, jų taikymo principų, šio Vyriausybės nutarimo (2003 m. gegužės 27 d. redakcija) 1 punktu patvirtintų uosto rinkliavų rūšių, jų maksimalių dydžių; iš pareiškėjo prašymo argumentų matyti, kad jam abejonių sukėlė tai, ar minėti Vyriausybės nutarimo punktai neprieštaravo Konstitucijos 67 straipsnio 15 punktui, 127 straipsnio 3 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui pagal priėmimo tvarką.

6. Taip pat minėta, kad Vyriausybės 2002 m. vasario 13 d. nutarimas Nr. 226 priimtas vadovaujantis Klaipėdos valstybinio jūrų uosto įstatymo 34 straipsniu. Pažymėtina, kad Vyriausybės 2002 m. vasario 13 d. nutarimo Nr. 226 priėmimo metu galiojo Klaipėdos valstybinio jūrų uosto įstatymo 34 straipsnis, išdėstytas 2000 m. rugpjūčio 29 d. redakcija, o Vyriausybės 2003 m. gegužės 27 d. nutarimo Nr. 651 priėmimo metu – 2002 m. gruodžio 5 d. redakcija. Klaipėdos valstybinio jūrų uosto įstatymo 34 straipsnio 2 dalyje buvo nustatyta: „uosto rinkliavų rūšis, dydžius, taikymo principus <...> nustato <...> Vyriausybė“ (2000 m. rugpjūčio 29 d. redakcija); „uosto rinkliavų rūšis, jų maksimalius dydžius, rinkliavų taikymo principus <...> nustato <...> Vyriausybė“ (2002 m. gruodžio 5 d. redakcija).

7. Sprendžiant, ar įstatymų leidėjas Klaipėdos valstybinio jūrų uosto įstatymo 34 straipsnio 2 dalimi (2000 m. rugpjūčio 29 d., 2002 m. gruodžio 5 d. redakcijos) galėjo pavesti Vyriausybei nustatyti uosto rinkliavų rūšis, dydžius (maksimalius dydžius), rinkliavų taikymo principus, būtina atskleisti Klaipėdos valstybinio jūrų uosto teisinę padėtį, veiklos pobūdį, uosto rinkliavų sampratą.

8. Pažymėtina, kad galiojant ginčijamam teisiniam reguliavimui su transporto (*inter alia* vandens transporto) veikla susijusių santykių reglamentavimo pagrindai buvo nustatyti Transporto veiklos pagrindų įstatyme (2002 m. vasario 28 d. redakcija). Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste paminėtinos šios įstatymo nuostatos:

– rinkliava – transporto infrastruktūros objekto savininko nustatytas užmokestis už naudojimąsi transporto infrastruktūros objektu, kurį transporto infrastruktūros objekto naudotojas moka transporto infrastruktūros objekto valdytojui (savininkui) (2 straipsnio 1 dalis);

– visi transporto infrastruktūros naudotojai už naudojimąsi transporto infrastruktūra privalo mokėti transporto infrastruktūros objekto valdytojui (savininkui) rinkliavas, o rinkliavų dydžius ir jų mokėjimo tvarką nustato transporto infrastruktūros objekto savininkas, atsižvelgdamas į išlaidas, reikalingas šiems objektams eksploatuoti (9 straipsnio 2 dalis);

– lėšos, gautos už naudojimąsi viešąja transporto infrastruktūra, naudojamos tik šios

infrastruktūros funkcionavimui užtikrinti ir šio įstatymo 15 straipsnio 2 dalyje numatytoms programoms finansuoti (9 straipsnio 3 dalis);

– lėšas, gautas už naudojimąsi viešąja transporto infrastruktūra (*inter alia* jūrų uostų rinkliavas), valdytojas naudoja pagal viešosios transporto infrastruktūros savininko ar jo įgaliotos institucijos patvirtintą pajamų ir išlaidų sąmatą bei patvirtintas specialiąsias programas (15 straipsnio 2 dalis).

9. Taigi pagal Transporto veiklos pagrindų įstatymą (2002 m. vasario 28 d. redakcija) transporto infrastruktūros naudotojai už naudojimąsi ja privalo mokėti transporto infrastruktūros objekto valdytojui (savininkui) rinkliavas (*inter alia* jūrų uostų rinkliavas); jų dydžius ir mokėjimo tvarką nustato transporto infrastruktūros objekto savininkas; gautos lėšos naudojamos minėtiems objektams eksploatuoti.

10. Taip pat paminėtinos šios Klaipėdos valstybinio jūrų uosto įstatymo (1996 m. gegužės 16 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais), kuris yra *lex specialis* Transporto veiklos pagrindų įstatymo atžvilgiu, nuostatos:

– uosto rinkliava – administraciniu būdu iš laivų savininkų (valdytojų) renkamos lėšos už naudojimąsi uostu (2 straipsnio 6 pastraipa (2000 m. rugsėjo 26 d. redakcija); uosto rinkliava – laivų savininkų (valdytojų) mokamos privalomosios įmokos už naudojimąsi uostu (2 straipsnio 6 dalis (2002 m. gruodžio 5 d. redakcija);

– Klaipėdos valstybinis jūrų uostas yra Lietuvos Respublikos nuosavybė (3 straipsnio 1 dalis (1996 m. gegužės 16 d., 2005 m. gruodžio 6 d. redakcijos);

– uosto steigėja yra Lietuvos Respublikos Vyriausybė; steigėjo funkcijas Vyriausybės pavedimu vykdo Susisiekimo ministerija (3 straipsnio 2 dalis (1996 m. gegužės 16 d. redakcija);

– uostas – Lietuvos Respublikos transporto sistemos dalis, skirta laivams aptarnauti bei kitai su laivyba susijusiai komercinei ir ūkinei veiklai vykdyti (4 straipsnio 1 dalis (1996 m. gegužės 16 d. redakcija);

– uoste esančius valstybės nuosavybės objektus valdo Uosto direkcija (10 straipsnio 1 dalis (1996 m. gegužės 16 d. redakcija); uosto žemę, akvatoriją ir uosto infrastruktūrą patikėjimo teise valdo, jomis disponuoja ir naudoja Uosto direkcija savo įstatų, jos veiklą reglamentuojančių teisės aktų nustatyta tvarka ir sąlygomis (10 straipsnis (2005 m. gruodžio 6 d. redakcija);

– Uosto direkcija yra valstybės įmonė (10 straipsnio 2 dalis (2000 m. rugpjūčio 29 d. redakcija), 10 straipsnis (2005 m. gruodžio 6 d. redakcija);

– vienos iš pagrindinių Uosto direkcijos funkcijų (11 straipsnis (2002 m. gruodžio 5 d., 2006 m. gruodžio 5 d. redakcijos) yra: koordinuoti uosto žemės naudotojų vykdomą uosto teritorijos apsaugą, užtikrinti saugią laivybą uoste (1 punktas); užtikrinti uosto kapitono veiklą (2 punktas); Vyriausybės nustatyta tvarka prižiūrėti bei tvarkyti uosto rezervines teritorijas

(3 punktas); efektyviai naudoti ir valdyti patikėjimo teise perduotą valstybės turtą (4 punktas); nuomoti uosto žemę (5 punktas (2006 m. gruodžio 5 d. redakcija); rinkti uosto rinkliavas (6 punktas); įgyvendinti uosto apsaugos nuo taršos prevencijos priemonės bei organizuoti taršos padarinių likvidavimą (10 punktas); statyti, naudoti ir plėtoti uosto infrastruktūrą (11 punktas); palaikyti projektinius gylius uosto akvatorijoje ir prie krantinių, pirsų (12 punktas); organizuoti ir vykdyti uosto aplinkos apsaugą (13 punktas);

- uosto lėšas sudaro *inter alia* uosto rinkliavos (32 straipsnio 1 dalies 1 punktas);

- uosto rinkliavos ir uosto žemės nuomos mokestis yra nerealizacinės ir neapmokestinamosios pajamos (32 straipsnio 2 dalis);

- Uosto lėšos naudojamos uosto eksploatavimo, plėtos ir kitoms išlaidoms, susijusioms su uosto veikla, finansuoti (apmokėti) (33 straipsnis (1996 m. gegužės 16 d., 2002 m. gruodžio 5 d. redakcijos su vėlesniais pakeitimais);

- už naudojimąsi uostu laivų valdytojai privalo mokėti uosto rinkliavas (34 straipsnio 1 dalis (2000 m. rugpjūčio 29 d. redakcija);

- uosto rinkliavų rūšis, dydžius (maksimalius dydžius), rinkliavų taikymo principus nustato Vyriausybė (34 straipsnio 2 dalis (2000 m. rugpjūčio 29 d., 2002 m. gruodžio 5 d. redakcijos).

11. Taigi pagal Klaipėdos valstybinio jūrų uosto įstatymą (1996 m. gegužės 16 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais) uosto paskirtis – aptarnauti laivus bei vykdyti kitą su laivyba susijusią komercinę ir ūkinę veiklą; uosto rinkliavos yra uosto lėšas sudarančios įmokos, kurias laivų savininkai (valdytojai) privalo mokėti tik tuomet, kai naudojami Lietuvos Respublikos nuosavybe – Klaipėdos valstybiniu jūrų uostu; jų rūšis, dydžius (maksimalius dydžius), taikymo principus nustato Vyriausybė; jas renka valstybės įmonė Uosto direkcija; tokios lėšos naudojamos uosto eksploatavimo, plėtos ir kitoms išlaidoms, susijusioms su uosto veikla, finansuoti (apmokėti).

12. Siekiant atskleisti Klaipėdos valstybinio jūrų uosto teisinę padėtį, veiklos pobūdį, uosto rinkliavų sampratą svarbu išsiaiškinti su valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo tvarka bei sąlygomis susijusį teisinį reguliavimą, nustatytą *inter alia* Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse, Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatyme, Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatyme, Valstybės ir savivaldybės įmonių įstatyme. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste paminėtina, kad:

- pagal Vyriausybės įstatymo 22 straipsnio 5 punktą (2000 m. spalio 10 d. redakcija) Vyriausybė, remdamasi įstatymais, disponuoja valstybės turtu, nustato jo valdymo ir naudojimo tvarką;

- pagal Civilinio kodekso (2000 m. liepos 18 d. redakcija) 2.36 straipsnį „Valstybės ir savivaldybių dalyvavimas civiliniuose santykiuose“ valstybė ir jos institucijos yra civilinių santykių

dalyvės lygiais pagrindais kaip ir kiti šių santykių dalyviai (1 dalis), valstybė įgyja civilines teises, prisiima civilines pareigas ir jas įgyvendina per atitinkamas valstybės valdymo institucijas (2 dalis);

- pagal Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo (2002 m. gegužės 23 d. redakcija) 7 straipsnio 1 dalį valstybės turto savininko funkcijas įgyvendina Seimas ir Vyriausybė įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka; pagal šio straipsnio 2 dalį valstybės turtą patikėjimo teise valdo, naudoja ir juo disponuoja *inter alia* valstybės įmonės (2 punktas);

- pagal Valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymo (1994 m. gruodžio 21 d. redakcija) 4 straipsnio 6 punktą (1997 m. gruodžio 9 d. redakcija) ir šio įstatymo (2003 m. gruodžio 16 d. redakcija) 3 straipsnio 5 dalį valstybės įmonės galėjo ir gali nustatyti savo teikiamų paslaugų kainas ir tarifus, išskyrus atvejus, kai juos įstatymų nustatyta tvarka nustato *inter alia* Vyriausybė.

13. Apibendrinant nurodytas Transporto veiklos pagrindų įstatymo ir Klaipėdos valstybinio jūrų uosto įstatymo, Civilinio kodekso, Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo, Vyriausybės įstatymo, Valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymo nuostatas, jas aiškinant kartu su nurodytomis Vyriausybės 2002 m. vasario 13 d. nutarime Nr. 226 (2002 m. vasario 13 d., 2003 m. gegužės 27 d. redakcijos) įtvirtintomis nuostatomis, nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste darytinos šios išvados:

- Klaipėdos valstybinis jūrų uostas yra valstybės turtas, kurio savininko funkcijas įgyvendina Vyriausybė, o patikėjimo teise jį valdo, naudoja ir juo disponuoja valstybės įmonė Uosto direkcija; Vyriausybė, įgyvendindama Uosto savininko funkcijas, nustato Uosto teikiamų paslaugų kainas ir tarifus (*inter alia* uosto rinkliavų rūšis, dydžius (maksimalius dydžius), taikymo principus;

- Uosto direkcija yra savarankiškas ūkio subjektas, t. y. valstybės įmonė, kuri vykdo ūkinę komercinę veiklą, *inter alia* teikia su uosto eksploatavimu susijusias paslaugas: užtikrina saugią laivybą uoste ir uosto kapitono veiklą; organizuoja uosto apsaugos nuo taršos prevencijos priemonių įgyvendinimą ir taršos padarinių likvidavimą; palaiko projektinius gylius uosto akvatorijoje ir prie krantinių, pirsų; organizuoja ir vykdo uosto aplinkos apsaugą; ir kt.;

- uosto rinkliavas Uosto direkcijai moka tik tie laivų savininkai (valdytojai), kurie naudojami uostu; uosto rinkliavos yra įmokos, kurias laivų savininkai (valdytojai) moka už Uosto suteikiamas paslaugas; šiems teisiniams santykiams būdingas atlygintinumas ir dvišališkumas; Uosto direkcija veikia kaip civilinių teisinių santykių dalyvė, t. y. lygiais pagrindais kaip ir kiti šių santykių dalyviai įgyja civilines teises, prisiima civilines pareigas; uosto paskirtis – aptarnauti laivus bei vykdyti kitą su laivyba susijusią komercinę ir ūkinę veiklą;

- uosto rinkliavos yra Klaipėdos valstybinio jūrų uosto lėšos, naudojamos uosto eksploatavimo, plėtros ir kitoms išlaidoms, susijusioms su uosto veikla, finansuoti (apmokėti).

14. Pažymėtina, kad mokesčio samprata ir mokesčių sąrašas įtvirtinti Mokesčių administravimo įstatyme, kuris galiojant ginčijamam teisiniam reguliavimui buvo išdėstytas 1995 m. birželio 28 d. ir 2004 m. balandžio 13 d. redakcijomis. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste paminėtinos šios įstatymo nuostatos:

– mokestis – mokesčio įstatyme mokesčio mokėtojui nustatyta pinigine prievolė valstybei, kad būtų gauta pajamų valstybės (savivaldybės) funkcijoms vykdyti; ši prievolė atliekama įstatymų nustatyta tvarka (2 straipsnio (1995 m. birželio 28 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais, galiojusi iki 2004 m. gegužės 1 d., kai įsigaliojo Seimo 2004 m. balandžio 13 d. priimtas Mokesčių administravimo įstatymas) pirmoji pastraipa); rinkliava – įstatymo nustatyta pinigine prievolė asmeniui už jam suteikiamas tam tikras valstybės institucijų paslaugas; rinkliavos yra papildomas pajamų šaltinis valstybės (savivaldybės) funkcijoms vykdyti (2 straipsnio (1995 m. birželio 28 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais, galiojusi iki 2004 m. gegužės 1 d., kai įsigaliojo Seimo 2004 m. balandžio 13 d. priimtas Mokesčių administravimo įstatymas) antroji pastraipa);

– mokestis – mokesčio įstatyme mokesčių mokėtojui nustatyta pinigine prievolė valstybei; mokesčio sąvoka apima ir 13 straipsnyje nurodytas įmokas ir rinkliavas (2 straipsnio (2004 m. balandžio 13 d. redakcija) 23 dalis);

– pagal šį įstatymą administruojama valstybės rinkliava (5 straipsnis (2000 m. gruodžio 20 d. redakcija, galiojusi iki 2004 m. gegužės 1 d., kai įsigaliojo Seimo 2004 m. balandžio 13 d. priimtas Mokesčių administravimo įstatymas) ir 13 straipsnio 1 dalies 15 punktą (2004 m. balandžio 13 d. redakcija);

– valstybės rinkliava pagal šį įstatymą administruojama tik tiek, kiek tai nustatyta Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatyme (5 straipsnio 5 dalis (2000 m. gruodžio 20 d. redakcija, galiojusi iki 2004 m. gegužės 1 d., kai įsigaliojo Seimo 2004 m. balandžio 13 d. priimtas Mokesčių administravimo įstatymas) ir 14 straipsnio 3 dalis (2004 m. balandžio 13 d. redakcija).

15. Taigi pagal Mokesčių administravimo įstatymą (1995 m. birželio 28 d., 2004 m. balandžio 13 d. redakcijos su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais) mokestis buvo ir yra atitinkamame mokesčio įstatyme mokesčio mokėtojui nustatyta pinigine prievolė valstybei.

16. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste paminėtinos taip pat šios Rinkliavų įstatymo (2000 m. birželio 13 d. redakcija), kuris yra *lex specialis* Mokesčių administravimo įstatymo atžvilgiu, nuostatos:

– valstybės rinkliava – privaloma įmoka už valstybės ir vietos savivaldos institucijų, įstaigų, tarnybų ar organizacijų (toliau – institucijos), išskyrus teismus, teikiamas paslaugas (2 straipsnio 1 dalis); institucijų teikiamos paslaugos – juridinę galią turinčių dokumentų bei jų dublikatų išdavimas, taip pat jų perregistravimas ir kitos paslaugos (2 straipsnio 2 dalis);

– valstybės rinkliava įskaitoma į tą biudžetą, iš kurio išlaikoma paslauga suteikianti institucija, o valstybės rinkliava už Lietuvos banko teikiamas paslaugas įskaitoma į valstybės biudžetą (16 straipsnio 1 dalis).

17. Taigi pagal Rinkliavų įstatymą (2000 m. birželio 13 d. redakcija) valstybės rinkliava – privaloma įmoka už valstybės ir vietos savivaldos institucijų, įstaigų, tarnybų ar organizacijų, išskyrus teismus, teikiamas paslaugas; valstybės rinkliava įskaitoma į tą biudžetą, iš kurio išlaikoma paslauga suteikianti institucija.

18. Apibendrinant nurodytas Mokesčių administravimo įstatymo ir Rinkliavų įstatymo nuostatas nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad nei pagal Mokesčių administravimo įstatymą, nei pagal Rinkliavų įstatymą uosto rinkliava nebuvo ir nėra mokestis ar valstybės rinkliava.

19. Minėta, kad šioje konstitucinės justicijos byloje tiriama, ar Vyriausybės 2002 m. vasario 13 d. nutarimo Nr. 226 1, 2 punktai, šio Vyriausybės nutarimo (2003 m. gegužės 27 d. redakcija) 1 punktas pagal priėmimo tvarką neprieštaravo *inter alia* Konstitucijos 67 straipsnio 15 punktui, 127 straipsnio 3 daliai.

20. Pagal pareiškėjo prašymą tiriant, ar ginčijamas teisinis reguliavimas nurodyta apimtimi neprieštaravo Konstitucijos 67 straipsnio 15 punktui „Seimas <...> 15) nustato valstybinius mokesčius ir kitus privalomus mokėjimus“, 127 straipsnio 3 daliai „mokesčius, kitas įmokas į biudžetus ir rinkliavas nustato Lietuvos Respublikos įstatymai“, būtina išsiaiškinti, ar uosto rinkliavos laikytinos valstybiniais mokesčiais ir kitais privalomais mokėjimais Konstitucijos 67 straipsnio 15 punkto prasme bei rinkliavomis Konstitucijos 127 straipsnio 3 dalies prasme.

21. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste paminėtinos šios oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatos, kurias Konstitucinis Teismas yra suformulavęs aiškindamas mokesčiams, kitiems privalomiems mokėjimams (išskyrus rinkliavas) būdingus požymius:

– mokesčiai ir kiti privalomi mokėjimai – tai įstatymu nustatyti privalomi, neatlygintiniai juridinių ir fizinių asmenų atitinkamo dydžio mokėjimai nustatytu laiku į valstybės (savivaldybės) biudžetą (Konstitucinio Teismo 2006 m. sausio 24 d. nutarimas); mokesčiai mokami esant nuolatiniam apmokestinamam objektui (Konstitucinio Teismo 1996 m. kovo 15 d. nutarimas);

– valstybiniai mokesčiai ir kiti privalomi mokėjimai yra teisės subjektams nustatyta pinigine prievole valstybei; pagal Konstituciją valstybinius mokesčius ir kitus privalomus mokėjimus gali nustatyti tik Seimas ir tik įstatymu, tai yra svarbi asmens teisių apsaugos garantija (Konstitucinio Teismo 2002 m. birželio 3 d. nutarimas);

– mokesčiais reguliuojami visuomenėje vykstantys socialiniai-ekonominiai procesai, skatinamos naudingos ūkinės pastangos, paremiami tautos ūkio vystymo prioritetai (Konstitucinio Teismo 1998 m. spalio 9 d., 2003 m. lapkričio 17 d. nutarimai); mokesčiams būdinga tai, kad jie

reguliariai mokami nustatytais laiko tarpais ir tiesiogiai nėra atlygintinio pobūdžio, t. y. juos sumokėjus valstybės įstaigai, priėmusiai šį mokestį, neatsiranda prievolės atlikti kokius nors veiksmus ar suteikti konkrečią paslaugą mokesčio mokėtojui (Konstitucinio Teismo 1996 m. kovo 15 d. nutarimas); mokesčių santykiai yra viešosios teisės reguliavimo dalykas; mokesčių santykiai – tai valdingo pobūdžio teisiniai santykiai tarp mokesčio mokėtojų ir valstybės vykdomosios valdžios institucijų (Konstitucinio Teismo 2003 m. lapkričio 17 d. nutarimas), jų realizavimui pirmiausia taikomas administracinio teisinio reguliavimo metodas (Konstitucinio Teismo 1997 m. liepos 10 d. nutarimas).

22. Interpretuodamas Konstitucijos 127 straipsnio 2 dalies nuostatą „Valstybės biudžeto pajamos formuojamos iš mokesčių, privalomų mokėjimų, rinkliavų, pajamų iš valstybinio turto ir kitų įplaukų“, Konstitucinis Teismas 1996 m. kovo 15 d. nutarime *inter alia* konstatavo, kad „<...> pagal Konstituciją gali būti išskiriamos penkios valstybės biudžeto pajamų teisinės formos (reguliarūs mokesčiai, kiti privalomi mokėjimai, rinkliavos, pajamos iš valstybinio turto, kitos įplaukos). Jos detalizuojamos atskiruose įstatymuose“. Taigi rinkliava Konstitucijos 127 straipsnio 2, 3 dalių prasme yra viena iš valstybės biudžeto pajamų teisinių formų.

23. Paminėtina, kad Konstitucinis Teismas 1996 m. kovo 15 d. nutarime, priimtame konstitucinės justicijos byloje dėl Vyriausybės 1994 m. lapkričio 11 d. nutarimu Nr. 1123 „Dėl žyminio mokesčio tarifų bei žyminio mokesčio mokėjimo ir grąžinimo tvarkos patvirtinimo“ patvirtintų žyminio mokesčio tarifų punktų atitikties Konstitucijai ir įstatymams, *inter alia* pažymėjo, kad rinkliava suprantama kaip turinti dvišalį pobūdį, t. y. teisinių santykių, atsirandančių sumokant ją, subjektai turi atitinkamas teises ir pareigas; privalomų rinkliavų mokėjimo pagrindai yra du: apmokestinamas objektas ir valstybės kompetentingų įstaigų juridiniams ir fiziniams asmenims atlikti veiksmai ar suteiktos paslaugos; dauguma rinkliavų paprastai yra savanoriški mokėjimai, t. y. asmuo, norėdamas kokios nors valstybės įstaigos paslaugos ar veiksmo, sutinka sumokėti rinkliavą prieš atliekant veiksmus ar išduodant juridinę galią turinčius dokumentus ir tuo pagrindu jis įgyja teisę reikalauti atlikti pageidaujamus veiksmus ar išduoti jam reikalingus dokumentus.

24. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad tiek mokesčiai, tiek valstybinės rinkliavos yra nustatomi įstatymu ir mokami į valstybės (savivaldybės) biudžetą; tačiau valstybiniams mokesčiams Konstitucijos 67 straipsnio 15 punkto prasme būdingi privalomumas, neatlygintinumas, vienašališkumas; mokesčių santykiai – tai valdingo pobūdžio teisiniai santykiai tarp mokesčių mokėtojų ir valstybės vykdomosios valdžios institucijų. Tuo tarpu rinkliava Konstitucijos 127 straipsnio 2, 3 dalių prasme – privaloma įmoka į valstybės biudžetą už valstybės kompetentingų įstaigų juridiniams ir fiziniams asmenims atliktus veiksmus ar suteiktas paslaugas.

25. Minėta, kad: Klaipėdos valstybinis jūrų uostas yra valstybės turtas, kurio savininko

funkcijas įgyvendina Vyriausybė, o patikėjimo teise ją valdo, naudoja ir juo disponuoja valstybės įmonė Uosto direkcija; Vyriausybė, įgyvendindama uosto savininko funkcijas, nustato uosto teikiamų paslaugų kainas ir tarifus (*inter alia* uosto rinkliavų rūšis, dydžius (maksimalius dydžius), taikymo principus; Uosto direkcija yra savarankiškas ūkio subjektas, t. y. valstybės įmonė, kuri vykdo ūkinę komercinę veiklą, *inter alia* teikia su uosto eksploatavimu susijusias paslaugas; uosto rinkliavas Uosto direkcijai moka tik tie laivų savininkai (valdytojai), kurie naudojami uostu; uosto rinkliavos yra įmokos, kurias laivų savininkai (valdytojai) moka už uosto suteikiamas paslaugas; šiems teisiniams santykiams būdingas atlygintinumas ir dvišališkumas; Uosto direkcija veikia kaip civilinių teisinių santykių dalyvė, t. y. lygiais pagrindais kaip ir kiti šių santykių dalyviai įgyja civilines teises, prisiima civilines pareigas; uosto paskirtis – aptarnauti laivus bei vykdyti kitą su laivyba susijusią komercinę ir ūkinę veiklą; uosto rinkliavos yra ne valstybės biudžeto pajamos, o Klaipėdos valstybinio jūrų uosto lėšos, naudojamos uosto eksploatavimo, plėtros ir kitoms išlaidoms, susijusioms su uosto veikla, finansuoti (apmokėti).

Taip pat minėta, kad pagal Rinkliavų įstatymą (2000 m. birželio 13 d. redakcija) valstybės rinkliava – privaloma įmoka už valstybės ir vietos savivaldos institucijų, įstaigų, tarnybų ar organizacijų, išskyrus teismus, teikiamas paslaugas; valstybės rinkliava įskaitoma į tą biudžetą, iš kurio išlaikoma paslaugą suteikianti institucija. Pažymėtina, kad, kaip minėta, nei pagal Mokesčių administravimo įstatymą, nei pagal Rinkliavų įstatymą uosto rinkliava nebuvo ir nėra mokestis ar valstybės rinkliava.

26. Konstatuotina, kad Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavos yra laivų savininkų (valdytojų) mokamas atlyginimas savarankiškam ūkio subjektui – valstybės įmonei Uosto direkcijai, vykdančiai ūkinę komercinę veiklą, už uosto suteiktas paslaugas ir jos mokamos ne į valstybės (savivaldybės) biudžetą, todėl nelaikytinos valstybiniais mokesčiais ir kitais privalomais mokėjimais Konstitucijos 67 straipsnio 15 punkto prasme bei rinkliavomis Konstitucijos 127 straipsnio 2, 3 dalių prasme. Šiame kontekste pažymėtina, kad Konstitucijos 127 straipsnio 3 dalyje nustatytų valstybės rinkliavų ir Klaipėdos valstybinio jūrų uosto įstatyme, poįstatyminiuose teisės aktuose, priimtuose įgyvendinant šį įstatymą, *inter alia* ginčijamame Vyriausybės 2002 m. vasario 13 d. nutarime Nr. 226 (2002 m. vasario 13 d., 2003 m. gegužės 27 d. redakcijos), nustatytų uosto rinkliavų turinys ir paskirtis skiriasi.

27. Tai konstatavus nėra teisinio pagrindo teigti, jog Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavų rūšys ir jų esminiai elementai, *inter alia* maksimalūs dydžiai, turėjo ar turi būti nustatomi laikantis Konstitucijos 67 straipsnio 15 punkte ir 127 straipsnio 3 dalyje įtvirtinto imperatyvo, kad valstybiniai mokesčiai ir kiti privalomi mokėjimai bei rinkliavos turi būti nustatomi tik Seimo priimtu įstatymu ir negalėjo būti patvirtinti Vyriausybės nutarimu. Taigi įstatymų leidėjas Klaipėdos valstybinio jūrų uosto įstatymo 34 straipsnio 2 dalimi (2000 m. rugpjūčio 29 d., 2002 m.

gruodžio 5 d. redakcijos) galėjo pavesti Vyriausybei nustatyti uosto rinkliavų rūšis, dydžius (maksimalius dydžius), rinkliavų taikymo principus.

28. Atsižvelgiant į nurodytus argumentus darytina išvada, kad Vyriausybės 2002 m. vasario 13 d. nutarimo Nr. 226 „Dėl Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavų rūšių, dydžių ir taikymo principų patvirtinimo“ 1, 2 punktai, Vyriausybės 2002 m. vasario 13 d. nutarimo Nr. 226 „Dėl Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavų rūšių, jų maksimalių dydžių ir taikymo principų patvirtinimo“ (2003 m. gegužės 27 d. redakcija) 1 punktas pagal priėmimo tvarką neprieštaravo Konstitucijos 67 straipsnio 15 punktui, 127 straipsnio 3 daliai.

29. Minėta, kad šioje konstitucinės justicijos byloje tirama, ar Vyriausybės 2002 m. vasario 13 d. nutarimo Nr. 226 1, 2 punktai, šio Vyriausybės nutarimo (2003 m. gegužės 27 d. redakcija) 1 punktas pagal priėmimo tvarką neprieštaravo *inter alia* konstituciniam teisinės valstybės principui.

30. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad Vyriausybės pareiga priimti poįstatyminius aktus, būtinus įstatymams įgyvendinti, kyla tiesiogiai iš Konstitucijos, o esant įstatymų leidėjo pavedimui – ir iš įstatymų bei Seimo nutarimų dėl įstatymų įgyvendinimo. Taip pat Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad Konstitucijoje įtvirtintas teisinės valstybės principas suponuoja ir teisės aktų hierarchiją, *inter alia* tai, kad poįstatyminiai teisės aktai negali prieštarauti įstatymams, konstituciniams įstatymams ir Konstitucijai, kad poįstatyminiai teisės aktai turi būti priimami remiantis įstatymais, kad poįstatyminis teisės aktas yra įstatymo normų taikymo aktas, nepaisant to, ar tas aktas yra vienkartinio (*ad hoc*) taikymo, ar nuolatinio galiojimo (Konstitucinio Teismo 2006 m. gegužės 31 d., 2007 m. rugpjūčio 13 d., 2009 m. balandžio 29 d., 2009 m. spalio 8 d. nutarimai, 2009 m. gruodžio 18 d. sprendimas).

Konstitucinis Teismas, aiškindamas konstitucinį teisinės valstybės principą, yra konstatavęs ir tai, kad tais atvejais, kai Konstitucijoje nereikalaujama tam tikrų joje nurodytų santykių reguliuoti būtent įstatymu ir kai pagal Konstituciją tokių santykių reguliavimas nėra priskirtas kitų valstybės valdžią vykdančių institucijų, *inter alia* Vyriausybės, išimtinai kompetencijai, įstatymų leidėjas gali įstatyme nustatyti ir tai, kad tam tikrus santykius reguliuoja Vyriausybė ar jos įgaliota institucija (Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimas).

31. Šiame nutarime konstatuota, kad Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavos nelaikytinos valstybiniais mokesčiais ir kitais privalomais mokėjimais Konstitucijos 67 straipsnio 15 punkto prasme bei rinkliavomis Konstitucijos 127 straipsnio 2, 3 dalių prasme. Konstatuota ir tai, kad nėra teisinio pagrindo teigti, jog Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavų rūšys ir jų esminiai elementai, *inter alia* maksimalūs dydžiai, turėjo būti nustatomi laikantis Konstitucijos 67 straipsnio 15 punkte ir 127 straipsnio 3 dalyje įtvirtinto imperatyvo, kad valstybiniai mokesčiai ir kiti privalomi mokėjimai bei rinkliavos turi būti nustatomi tik Seimo priimtu įstatymu ir negalėjo

būti patvirtinti Vyriausybės nutarimu.

Pažymėtina, kad, kaip minėta, Klaipėdos valstybinio jūrų uosto įstatymo 34 straipsnio 2 dalyje (2000 m. rugpjūčio 29 d., 2002 m. gruodžio 5 d. redakcijos) *expressis verbis* nustatyta, jog uosto rinkliavų rūšis, dydžius (maksimalius dydžius), rinkliavų taikymo principus nustato Vyriausybė, taigi ginčijamas Vyriausybės 2002 m. vasario 13 d. nutarimas Nr. 226 (2002 m. vasario 13 d., 2003 m. gegužės 27 d. redakcijos) priimtas vadovaujantis Klaipėdos valstybinio jūrų uosto įstatymo 34 straipsniu.

32. Taip pat minėta, kad ginčijamo Vyriausybės 2002 m. vasario 13 d. nutarimo Nr. 226 priede „Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavų rūšys ir dydžiai“ (2002 m. vasario 13 d. redakcija), „Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavų rūšys ir jų maksimalūs dydžiai“ (2003 m. gegužės 27 d. redakcija) buvo įtvirtintos laivo, navigacinė, krantinės, tonažo, sanitarinė ir keleivio uosto rinkliavos, uosto rinkliavų dydžiai (maksimalūs dydžiai); šio nutarimo priede „Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavų taikymo principai“ *inter alia* buvo nustatytos laivo, navigacinės, krantinės, tonažo, sanitarinės rinkliavų apskaičiavimo taisyklės (formulės), kurios atitinkamai taikomos atsižvelgiant į laivo talpą, tūrio modulį ir kt.

Minėta ir tai, kad tais atvejais, kai Konstitucijoje nereikalaujama tam tikrų joje nurodytų santykių reguliuoti būtent įstatymu, įstatymų leidėjas gali įstatyme nustatyti ir tai, kad tam tikrus santykius reguliuoja Vyriausybė ar jos įgaliota institucija. Taigi iš konstitucinio teisinės valstybės principo nekyla imperatyvas, kad Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavų ar kitų tokio pobūdžio mokėjimų rūšys, dydžiai (maksimalūs dydžiai), taikymo principai turi būti nustatomi būtent įstatymu.

Vadinasi, nėra teisinio pagrindo teigti, kad Vyriausybė, ginčijamais nutarimais patvirtindama Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavų rūšis, dydžius (maksimalius dydžius), taikymo principus, viršijo savo įgaliojimus ir kad dėl to ginčijamas teisinis reguliavimas pagal priėmimo tvarką prieštaravo konstituciniam teisinės valstybės principui.

33. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad Vyriausybės 2002 m. vasario 13 d. nutarimo Nr. 226 „Dėl Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavų rūšių, dydžių ir taikymo principų patvirtinimo“ 1, 2 punktai, Vyriausybės 2002 m. vasario 13 d. nutarimo Nr. 226 „Dėl Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavų rūšių, jų maksimalių dydžių ir taikymo principų patvirtinimo“ (2003 m. gegužės 27 d. redakcija) 1 punktą pagal priėmimo tvarką neprieštaravo konstituciniam teisinės valstybės principui.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53, 54, 55, 56 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

nutaria:

Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. vasario 13 d. nutarimo Nr. 226 „Dėl Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavų rūšių, dydžių ir taikymo principų patvirtinimo“ (Žin., 2002, Nr. 17-673) 1, 2 punktai, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. vasario 13 d. nutarimo Nr. 226 „Dėl Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rinkliavų rūšių, jų maksimalių dydžių ir taikymo principų patvirtinimo“ (2003 m. gegužės 27 d. redakcija; Žin., 2003, Nr. 52-2327) 1 punktas pagal priėmimo tvarką neprieštaravo Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

Šis Konstitucinio Teismo nutarimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Nutarimas skelbiamas Lietuvos Respublikos vardu.

Konstitucinio Teismo teisėjai:

Armanas Abramavičius

Toma Birmontienė

Pranas Kuconis

Kęstutis Lapinskas

Zenonas Namavičius

Ramutė Ruškytė

Egidijus Šileikis

Algirdas Taminskas

Romualdas Kęstutis Urbaitis